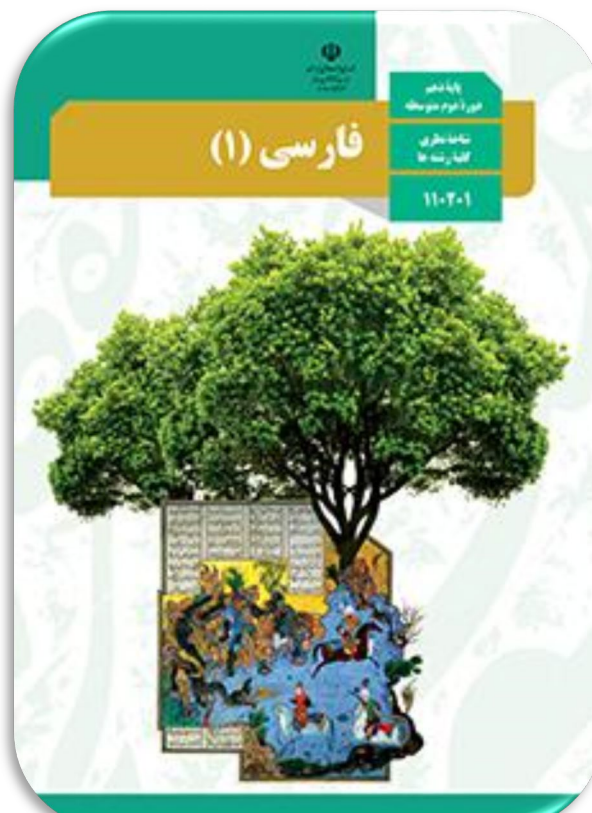

به نام آن که هستی نام از او یافت

سؤالات نهایی فارسی دهم به صورت درس به درس

همراه با پاسخ (خرداد ۱۴۰۳)

گردآورنده: ابوزر اسفندیاری

<https://esfandiyariabuzar.ir>

ستایش: به نام کردگار

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نشر و درک مطلب)

۱. معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نشر روان بنویسید.
گل از شوق تو خندان در بهار است. (خرداد ۱۴۰۳) گل از اشتیاق و عشق تو است که در بهار شکفته و خرم است

درس اول: چشمه – پیرایه خرد

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. کدام واژه‌ها در دو متن زیر، معنای مشترکی را به ذهن می‌رسانند؟ (خرداد ۱۴۰۳)
الف) « هر چند تدبیر در هنگام بلا فایده بیشتر ندهد، با این همه عاقل از منافع دانش هرگز نومید نگردد. » (صفحه ۱۷)
ب) « بدانست کاویخت گرد آفرید / مر آن را به جز چاره درمان ندید. » (صفحه ۱۰۶) **تدبیر**

درس دوم: از آموختن ننگ مدار – دیوار

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. واژه درست را از بین واژه‌های داخل کمانک انتخاب کنید و بنویسید. (خرداد ۱۴۰۳)
الف) به جای دیوار، تلی از آجرهای شکسته و پاره‌های خشت و (خورده‌های / **خرده‌های**) گچ، روی هم ریخته بود.

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

۱. مفهوم هریک از کنایه‌های مشخص شده را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۳)
- بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند.
عصبانی و آشفته نمی‌شوند یا کنترل خود را از دست نمی‌دهند

درس سوم: پاسداری از حقیقت – دیوار عدل

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

– بر تالابی از خون خویش / در گذرگاه تاریخ ایستاده‌ای (خرداد ۱۴۰۳) آ بگیر، برکه

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

۱. در بیت زیر کدام دلیل شاعرانه باعث حسن تعلیل شده است؟ (خرداد ۱۴۰۳)

« بید مجنون در تمام عمر، سر بالا نکرد / حاصل بی حاصلی نبود بجز شرمندگی »

سرافکندگی یا شرمندگی به خاطر بی حاصلی است.

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

۱. خواجه نظام الملک در عبارت « شهر را از عدل، دیوار کن و راهها از ظلم و خوف پاک کن، که حاجت نیست به گل و خشت و سنگ و

گچ » چه چیزی را لازمه امنیت پایدار در مملکت دانسته است؟ (خرداد ۱۴۰۳)

گسترش عدالت یا عدالت یا عدل

۲. معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) خون تو امضای راستی است. (خرداد ۱۴۰۳) شهادت تو تأیید راستی و حقیقت است

ESFANDIARI
ABUZAR

درس پنجم: بیداد ظالمان – همای رحمت

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. با توجه به بیت « وین بوم محنت از پی آن تا کند خراب / بر دولت آشیان شما نیز بگذرد » یک گروه اسمی مطابق با الگوی « صفت +

هسته + مضاف‌الیه » بنویسید. (خرداد ۱۴۰۳) وین (این) بوم محنت

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

(خرداد ۱۴۰۳)

۱. کدام گزینه کامل‌کننده مصراع زیر است؟

چه زنم چو نای هر دم ز نوای شوق او دم

(ب) که لسان غیب خوش‌تر بنوازد این نوا را

الف) متحیرم چه نامم شه ملک لافتی را؟

درس ششم: مهر و وفا – حقه راز

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

(خرداد ۱۴۰۳)

۱. مفهوم مشترک ابیات زیر را بنویسید.

الف) حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست / که آشنا سخن آشنا نگه دارد

ب) تا نگردي آشنا زين پرده رمزي نشنوي / گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش

شرط محرمیت و هم‌رازی، عشق و آشنایی است.

درس هفتم: جمال و کمال – بوی گل و ریحان‌ها

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

(خرداد ۱۴۰۳)

۱. کلمات درهم ریخته مصراع زیر را مرتب کنید.

چون عشق حرم باشد، سهل است بیابان‌ها

سهل، باشد، چون، بیابان‌ها، عشق، است، حرم

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

(خرداد ۱۴۰۳)

۱. متن را بخوانید و به پرسش پاسخ دهید.

تدبیر برادران برخلاف تقدیر رحمان آمد، تا عالمیان بدانند که هرگز کید کایدان با خواست خداوند غیب‌دان برابر نیاید.

در متن دوم چه چیزی در تقابل با مشیت الهی قرار گرفته است؟

تدبیر و چاره‌اندیشی برادران یا مکر و حیلۀ آن‌ها یا کید کایدان

درس هشتم: سفر به بصره – شبی در کاروان

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. کدام یک از واژگان زیر، اهمیت املائی کمتری دارد؟
(خرداد ۱۴۰۳)
- الف) رحمت   ب) آیت   ج) دین   د) سودا

۲. تفاوت معنایی فعل «شد» را در گزینه‌های زیر بررسی کنید. (خرداد ۱۴۰۳)

الف) روز سیوم به مجلس وزیر شدیم.

ب) آن مرد خجل شد و عذرخواست.

رفتیم یا فعل غیر اسنادی

گشت یا اسنادی

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نشر و درک مطلب)

۱. معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نشر روان بنویسید.
- در حال، سی دینار فرستاد که این را به بهای تن جامه بدهید. (خرداد ۱۴۰۳) همان موقع سی دینار فرستاد که این را بابت خرید لباس خرج کنید.

درس نهم: کلاسی نقاشی – پیرمرد چشم ما بود

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نشر و درک مطلب)

۱. متن را بخوانید و به پرسش پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۳)
معلم دور نبود، صورتک به رو نداشت. «صاد» معلم ما بود، کارش نگار نقشه قالی بود.
نویسنده در توصیف معلم خود به کدام ویژگی‌های اخلاقی او اشاره کرده است؟ (ذکر یک مورد کافی است)
- صمیمیت و یکرویی

درس دهم: دریادلان صف شکن – یک گام فراتر

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. واژه درست را از بین واژه‌های داخل کمانک انتخاب کنید و بنویسید. (خرداد ۱۴۰۳)
- آنها از بین گل و لایی که حاصل (جزر / جذر) و مدّ آب خور است، خود را به قایق‌ها می‌رسانند.

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

۱. مفهوم هریک از کنایه‌های مشخص شده را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۳)
الف) اینان دریادلان صف‌شکنی هستند که دل دشمن را از رعب و وحشت می‌لرزانند. **دلیر و شجاع**

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

۱. با توجه به متن به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۳)
«دشمن در برابر ایمان جنود خدا، متکی به ماشین پیچیده جنگ است. از همان نخستین ساعات فتح، هواپیماهای دشمن در پی تلافی شکست برمی‌آیند، حال آنکه در معرکه قلوب مجاهدان خدا، آرامشی که حاصل ایمان است، حکومت دارد.»
الف) در این متن نویسنده از تقابل کدام نیروها در برابر هم سخن گفته است؟ **نیروی ایمان در تقابل با نیروی ماشین یا معنویت در برابر مادیت**

- ب) مفهوم آیه «الا بذكر الله تطمئن القلوب» از کدام بخش متن قابل فهم است؟ **حال آنکه در معرکه قلوب مجاهدان خدا، آرامشی که حاصل ایمان است، حکومت دارد**

درس یازدهم: خاک آزادگان – شیرزنان ایران

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. پاسخ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۳)
- در بیت «به خون گر کشی خاک من دشمن من / بجوشد گل اندر گل از گلشن من» واژه (دشمن / خاک) در نقش منادا به کار رفته است.

درس دوازدهم: رستم و اشکبوس – عامل و رعیت

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. در کدام گزینه هر سه کلمه رابطهٔ مترادف ندارند؟ (خرداد ۱۴۰۳)
- الف) کمیت، باره، سمند   ب) گبر، ترگ، خود   ج) حصار، باره، دژ

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

۱. در بیت « یکی تیر زد بر بر اسب اوی / که اسب اندر آمد ز بالا به روی » ویژگی قهرمانی حماسه مشهود است یا ملی؟ (خرداد ۱۴۰۳)
- زمینهٔ قهرمانی
۲. معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.
- کشانی بخندید و خیره بماند / عنان را گران کرد و او را بخواند (خرداد ۱۴۰۳)
- اشکبوس کشانی خندید و حیران ماند؛ افسار اسب را کشید (اسب را متوقف کرد) و او را صدا زد

درس سیزدهم: گردآفرید – دلیران و مردان ایران زمین

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

ESFANDIARI
ABUZAR

۱. پاسخ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۳)
- در مصراع « سپهبد، عنان اژدها را سپرد » نوع « را » (حرف اضافه / نشانهٔ مفعول) است.
۲. با توجه به ابیات زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۳)
- « زنی بود بر سان گردی سوار / همیشه به جنگ اندرون نامدار
کجا نام او بود گردآفرید / زمانه ز مادر چنین ناورید »
- الف) نقش واژهٔ مشخص شده با کدام واژه در مصراع دوم بیت اول یکسان است؟ نامدار
- ب) در بیت دوم کلمهٔ ..... حرف پیوند وابسته‌ساز است. کجا

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

۱. مصراع دوم بیت زیر را کامل کنید. (خرداد ۱۴۰۳)

دگر ره چنان شد هنر آشکار / کزان خیره شد دیده روزگار

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

۱. در بیت « که هم رزم جستی هم افسون و رنگ / نیامد ز کار تو بر دوده ننگ » (خرداد ۱۴۰۳)

الف) منظور از «رنگ» در مصراع اول چیست؟ تدبیر، حيله يا فريب

ب) مفهوم مصراع دوم را بنویسید. کار تو باعث ننگ خانواده (خاندان) نشد.

۲. معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

به آورد با او بسنده نبود. (خرداد ۱۴۰۳) در جنگ حریف سهراب نبود، زورش به سهراب نمی‌رسید

درس چهاردهم: طوطی و بقال – ای رفیق

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

- در نوای طوطیان حاذق بُدی (خرداد ۱۴۰۳) ماهر، چیره‌دست

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

۱. آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۳)

ب) از سوی خانه بیامد خواجه‌اش / بر دکان بنشست فارغ خواجه‌وش (استعاره / تشبیه)

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

۱. معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

- نکته گفتی با همه سوداگران (خرداد ۱۴۰۳) با مشتریان و تاجران شوخی می‌کرد، سخنان لطیف می‌گفت.

درس ۱۶: خسرو – طرّاران

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

۱. آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۳)

الف) با صدایی که گویی از ته چاه می‌آمد گفت: «داد نزن، من گوش استماع ندارم لَمَنْ تَقُول» (تضمین / تلمیح)

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

۱. معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

- ولی چه سود که «حسودان تنگ‌نظر و عنودان بدگهر» وی را به لُهو و لعب کشیدند. (خرداد ۱۴۰۳)

اما چه فایده که حسودان بخیل (انسانهای حسود و بی‌ظرفیت) و دشمنان بد ذات او را به فساد و تباهی (سرگرمی و بازی) کشاندند.

درس هفدهم: سپیده دم – مزار شاعر

قلمرو زبانی (معنی واژه، امل و دستور)

۱. با توجه به متن زیر، درستی یا نادرستی، عبارت‌ها را مشخص کنید. (خرداد ۱۴۰۳)

«سرورم / جز تو کسی نمانده است / که در زندگی ما نخل و عنب و تاکستان بکارد.»

الف) زمان فعل‌ها به ترتیب ماضی بعید و مضارع التزامی است. درست نادرست

ب) نوع «و» مشخص شده، عطف است. درست نادرست

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

۱. آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۳)

ای سرزمینی کز خاکت / خوشه‌های گندم می‌روید / و پیامبران بر می‌خیزند. (نماد / جناس)

درس هجدهم: عظمت نگاه – سه پرسش

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

۱. در جمله « به شامگاه چنان بنگر که گویی روز بایستی در آن فرو میرد » جمله پیرو را مشخص کنید. (خرداد ۱۴۰۳)

که گویی روز بایستی در آن فرو میرد یا گویی روز بایستی در آن فرو میرد

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

۱. درس عظمت نگاه از کتاب « مائده‌های زمینی و مائده‌های تازه » اثر آندره ژید انتخاب شده است. (خرداد ۱۴۰۳)

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

۱. نویسنده در عبارت « برای من خواندن این که شن‌های ساحل نرم است، بس نیست، می‌خواهم پاهای برهنه‌ام آن را حسن کنند. به چشم من هر شناختی که مبتنی بر احساس نباشد بیهوده است. » بر چه چیزی تاکید دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳) **معرفت حسی یا تجربی**

۲. معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

– ناتانائیل، تمایزی میان خدا و خوشبختی قائل مشو و همه خوشبختی خود را در همین دم قرار ده. (خرداد ۱۴۰۳)

ناتانائیل! تفاوتی میان خدا و خوشبختی ندان، و تمام خوشبختی خودت را در غنیمت شمردن لحظه‌ای که در آن

هستی قرار بده

ESFANDIARI

ABUZAR
نیایش: الهی

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

۱. در جمله‌های زیر کدام کلمات آرایه سجع را به وجود آورده‌اند؟ (خرداد ۱۴۰۳)

بردار و مگذار

«الهی حجاب‌ها را از راه بردار و ما را به ما مگذار.»

سؤال‌های ترکیبی درس‌ها

قلمرو زبانی (معنی واژه، املا و دستور)

معنی واژه:

۱. کدام واژه‌ها در دو متن زیر، معنای مشترکی را به ذهن می‌رسانند؟ (خرداد ۱۴۰۳)
- الف) « هر چند تدبیر در هنگام بلا فایده بیشتر ندهد، با این همه عاقل از منافع دانش هرگز نومید نگردد.»
- ب) « بدانست کاویخت گرد آفرید / مر آن را به جز چاره درمان ندید.»

تدبیر

املا:

۱. در کدام یک از موارد زیر، نادرستی املائی بیشتری دیده می‌شود؟ (خرداد ۱۴۰۳)
- الف) پس به ضجر و مصادره از وی بازستانی و در خزینه نهی، درویش و رأیت را چه سود دارد؟
- ب) **خلف سدق نیاکان هنرور خود بود و نمایش نیمرخ زنده‌گان، راضی در بر داشت.**
۲. در گروه کلمات زیر، چهار واژه نادرست املائی بیابید و شکل درست آن‌ها را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۳)
- استعداد و قریحه، تقریض و مطلب ستایش‌آمیز، اشباح و همانندها، فرقت و وصلت، وقاحت و بی‌شرمی، معلوف و خوگرفته، اوان و هنگام، اندوه و ترب
- تقریض، اشباه، مألوف، طرب**

دستور:

۱. در کدام یک از جمله‌های زیر حذف به قرینه معنایی وجود دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳)
- الف) **حرام از یک کف دست کاغذ و یک بند انگشت مداد که خسرو به مدرسه بیاورد.**
- ب) هم‌نشین نیک بهتر از تنهایی است و تنهایی بهتر از هم‌نشین بد.
۲. - با توجه به متن‌های داده شده به سؤالات پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۳)
- « کبوتری که دگر آشیان نخواهد دید / قضا همی بردش تا به سوی دانه و دام »
- « بدان که قرآن مانند است به بهشت جاودان، در بهشت از هزار گونه نعمت است و در قرآن هزار گونه حکمت است.»
- الف) کدام کلمه هم آوا دارد؟ **قضا** ب) یک کلمه دو تلفظی مشخص کنید. **جاودان**

قلمرو ادبی (آرایه‌های ادبی، تاریخ ادبیات و حفظ شعر)

آرایه‌های ادبی

۱. آرایه مناسب هر بیت را از ستون سمت چپ انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۳)

الف) زین کاروانسرای بسی کاروان گذشت / ناچار کاروان شما نیز بگذرد	۱. جناس
ب) به گرز گران دست برد اشکبوس / زمین آهنین شد سپهر آبنوس	۲. استعاره
ج) گفتم که بوی زلفت گمراه عالمم کرد / گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید	۳. تمثیل
د) گه به دهان بر زده کف چون صدف / گاه چو تیری که رود بر هدف	۴. اغراق
	۵. ایهام

الف) ۲ یا استعاره | ب) ۴ یا اغراق | ج) ۵ یا ایهام | د) ۱ یا جناس

تاریخ ادبیات

۱. نام پدیدآورندگان کدام آثار در مقابل آن درست ذکر نشده است؟ (خرداد ۱۴۰۳)

الف) ارزیابی شتابزده: جمال میرصادقی   ب) اخلاق محسنی: حسین واعظ کاشفی   ج) من زنده‌ام: معصومه آباد   د) سمفونی پنجم جنوب: نزار قبانی   هـ) گوشواره عرش: مرتضی آوینی

الف یا ارزیابی شتابزده   هـ یا گوشواره عرش

قلمرو فکری (معنی و مفهوم نظم و نثر و درک مطلب)

۱. مفهوم مناسب هر گزینه را از ستون سمت چپ انتخاب کنید. (یک مورد اضافه است) (خرداد ۱۴۰۳)

الف) هر آن که گردش گیتی به کین او برخاست / به غیر مصلحتش رهبری کند ایام	۱. متغیر بودن
ب) سر گرگ باید هم اول برید / نه چون گوسفندان مردم درید	۲. شومی سرنوشت
ج) دوران روزگار به ما بگذرد بسی / گاهی شود بهار و دگر گه خزان شود	۳. مجال ندادن به ظالم
د) اگر غم و شادیت بود به آن کس گوی که او تیمار غم و شادی تو دارد.	۴. ظلم‌پذیری
	۵. هم‌نشین مهربان و دلسوز

الف) ۲ یا شومی سرنوشت | ب) ۳ یا مجال ندادن به ظالم | ج) ۱ یا متغیر بودن ایام | د) ۵ یا هم‌نشین مهربان و دلسوز